

THEMA'S: BURGERPARTICIPATIE/ POLITIE
RUBRIEK: ONDERZOEK & ANALYSE

BURGERS ZETTEN STEEDS VAKER DE POLITIEPET OP

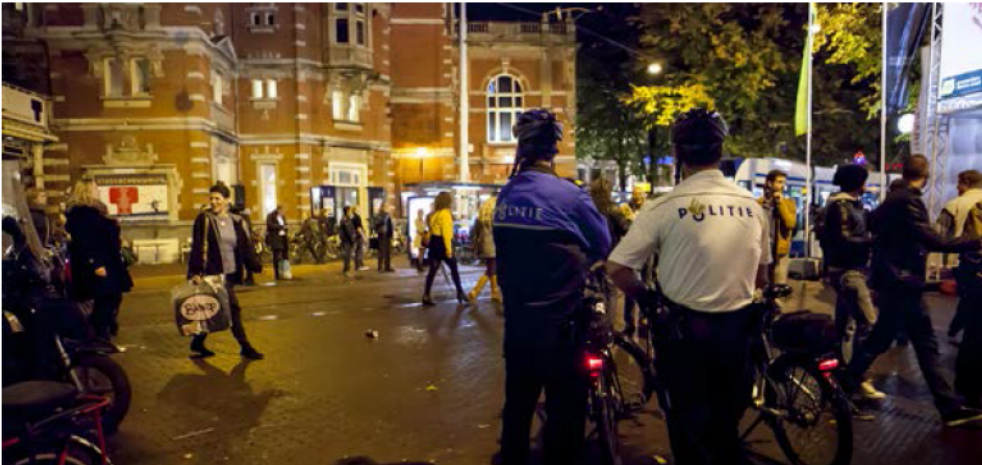

Foto: Liesbeth Dingemans

DEEL

PRINT DIT ARTIKEL

NAAR HOME

9 februari 2018 AUTEURS: ARNOUT DE VRIES , CARLIJN BROEKMAN

De rol van burgers in de opsporing van daders en in handhavingstaken groeit. Denk aan burgers die iemand staande houden of online sporen veiligstellen. Er zijn echter ook dilemma's rondom de bevoegdheden van burgers die via het internet de politie helpen. Welke grenzen stel je daarbij? En wat doe je met het delen van opsporingsbeelden?

Kunnen politie en justitie aan slagkracht winnen door burgers intensiever te betrekken bij politiewerk? In menig beleidsstuk en ook vanuit de wetenschap wordt de potentiële rol van burgers onderstreept. Er lijkt echter een verschuiving gaande van participerende burgers naar een participerende politie. Burgers gaan steeds meer zelf aan de slag en lossen veiligheidszaken op. Het geweldsmonopolie en vervolgingsmonopolie zijn evident en eenduidig in wetgeving vastgelegd, maar een monopolie op andere veiligheidstaken is er niet. Als het de politie lukt om *DIY-policing* (doe-het-zelf) in goede banen te leiden, kan dit gepaard gaan met grote

maatschappelijke winsten:

- toegenomen politiecapaciteit, zonder of met een minimaal financieel prijskaartje;
- sterkere binding tussen politie en burgers, en tussen burgers onderling;
- beter beeld van de werkelijke criminaliteit;
- dalende criminaliteitscijfers door hogere pakkans en meer, met politie samenwerkende ogen op straat.

INFORMATIEPOSITIE VAN BURGERS

Door sociale media wordt de informatiepositie van burgers gedemocratiseerd en ook kennis en kunde zijn door het internet steeds meer openbaar. YouTube is een doe-het-zelf-academie. Instructievideo's en allerlei tools worden door vrijwilligers gratis aangeboden als apps. De adoptie van sociale media is zo groot in Nederland dat burgers elkaar weten te vinden en te mobiliseren. Het [rapport](#) over de MH17 laat zien dat burgers niet schromen hun krachten te bundelen na een ramp. Ook in opsporing laten burgers van zich horen, getuige de [zaak](#) waarin een vrouw haar eigen aanrander opspoort en in de val lokt. En vanuit hun emoties startten burgers een massale klopjacht op de ['kopschoppers'](#).

DOE-HET-ZELF-POLITIE

Deze doe-het-zelf-politie verandert het werk van de politie radicaal. Zaken die nu op de plank blijven liggen kunnen worden opgelost door burgers, of met hun hulp. Burgers en politie komen bovendien nader tot elkaar door nieuwe samenwerkingsmogelijkheden. Maar het kan ook helemaal misgaan. Als burgers het recht in eigen hand nemen bijvoorbeeld. Of als zij in gevaarlijke situaties belanden, omdat zij onrecht bestrijden.

Burgers hebben niet de autoriteit of de bevoegdheden die de politie geniet

Burgers hebben niet de autoriteit of de bevoegdheden die bijvoorbeeld de politie geniet. Nu ontbreekt het bij burgers meestal aan de kennis en middelen om rechtmatig bewijsmateriaal op te bouwen tegen een verdachte. Het zijn processen die in goede banen kunnen worden geleid, als de overheid een faciliterende rol inneemt. Tijdens de eerste internationale [workshop](#) Do It Yourself Policing in Berlijn zijn niet alleen de sterktes en zwaktes benoemd van burgers die veiligheidstaken op zich nemen, maar ook de kansen en bedreigingen werden geïnventariseerd. Hier hebben verschillende experts uit wetenschap, politie en bedrijfsleven uit verschillende Europese landen aan bijgedragen. Vanuit Nederland waren onder andere de politie, het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, Privacy Company en Universiteit Utrecht vertegenwoordigd. In figuur 1 is deze SWOT-analyse

(Strengths, Weaknesses, Opportunities & Threats)
weergegeven.

Figuur 1> SWOT-analyse van Do It Yourself Policing

SWOT ANALYSE: DIY POLICING VOOR VEILIGHEIDSORGANISATIES			
STERKTES		ZWAKTEN	
S1 Vertrouwd, ervaren veiligheidswerkers		Z1 Gebrek aan kennis van en ervaring met sociale media	
S2 Ervaring met het juridische kader		Z2 Gebrek aan harmonisatie	
S3 Onderwijs- en preventievaardigheden		Z3 Niet willen veranderen, risicomijdende cultuur	
S4 Motivatie om te innoveren		Z4 Mismatch juridisch raamwerk en geografische spreiding	
S5 Socialemedia-techniek en -ervaring		Z5 Silocultuur	
S6 Meer transparantie, betere data		Z6 Technologiekloof	
		Z7 Tegenstrijdigheden juridische procedures	
KANSEN		BEDREIGINGEN	
K1 Veiligheid verbeteren		B1 Gebrek aan kennis van burgers	
K2 Digitaal kundige burgers		B2 Gebrek aan juridische kennis	
K3 Gemotiveerde burgers		B3 negatief interfereren	
K4 Zelfgeorganiseerde burgers		B4 Burgeruitsluiting	
K5 Anonimiteit van technologie		B5 Incomplete, partijdige of eenzijdige informatie	
K6 Kennis van de massa		B6 Kracht van de sociale netwerken	
K7 Gratis middelen t.b.v. efficiënt politiewerk		B7 Verminderend vertrouwen	
K8 Nieuwe werkgelegenheid		B8 Informatie overload	
K9 Preventie door zichtbaarheid		B9 Verminderende privacy	
K10 Harmonisatie van wet en regelgeving		B10 'Eigen rechter' (burgers die het recht in eigen hand nemen)	
K11 Vaardigheden van burgers			
K12 Vooruitlopen op zaken			
K13 Betrouwbare binding met burgers			
K14 Betrouwbare oplossingen			

DILEMMA'S RONDOM DOE-HET-ZELF-POLITIE
Uit bovenstaande analyse zijn verschillende praktische en oplosbare vraagstukken af te leiden, maar ook lastig te slechten dilemma's. Een praktisch en oplosbaar vraagstuk is bijvoorbeeld het gebrek aan kennis over sociale media, of de wijze waarop politie en burger laagdrempelig en snel met elkaar kunnen samenwerken. In het Europese onderzoeksproject [INSPEC2T](#) wordt bijvoorbeeld een nieuwe community-policing oplossing ontwikkeld en in meerdere experimenten getest, zoals in [Buurtlab Groningen](#). Met een online-community-policing-platform kunnen burgers, gemeente en politie op moderne manieren met elkaar contact zoeken en samenwerken. In Den Haag loopt een onderzoek naar een publiek-privaat samenwerkingsconcept genaamd BART!: Burger Alert Real Time.

Project BART! in Den Haag

Lees ook: [Met BART! werken aan een veilige buurt](#)

Lastigere dilemma's komen om de hoek kijken als het gaat om de bevoegdheden van burgers die via internet van over de hele wereld kunnen meedoen. Welke grenzen stel je wanneer en voor wie? Nieuw beleid moet vastleggen wat burgers (niet) mogen en wat tot de taak van de politie en het OM behoort. Echter, het opstellen van regels en richtlijnen, maar ook het toetsen van

praktijksituaties zal niet makkelijk zijn. De vraag is of van een burger, die ook nog persoonlijk betrokken is door een relatie met het slachtoffer, dezelfde zelfbeheersing kan worden verwacht als van een niet-betrokken politiebeambte. Denk aan het voorbeeld van de 'wraakvader', die de vermeende online belager van zijn dochter via Facebook opspoorde.

Burgers bieden een overschot aan denkkracht en capaciteiten

Een ander voorbeeld van een lastig dilemma is het delen van beelden. Het gebeurt steeds vaker dat mensen beelden van mogelijke misdrijven online zetten in de hoop de dader(s) op te sporen. 'Zolang het in een neutrale context gebeurt' heeft het OM er geen problemen mee dat mensen op eigen houtje opsporingsbeelden op sociale media zetten, en: 'Het is niet strafbaar'. Het OM stelt dat het online zetten van opsporingsbeelden alleen strafbaar is 'als er een belediging wordt geuit aan het adres van de gefilmde persoon' of wanneer deze wordt beschuldigd van iets wat hij/zij niet heeft gedaan. Toch ligt *namings & shaming* op de loer, een online fenomeen waar niemand momenteel vat op lijkt te hebben.

GROEIENDE ROL VAN BURGERS

Niet gehinderd door de uitdagingen en (ethische) dilemma's zetten burgers steeds vaker de 'Sherlock'-pet op bij opsporing of de politiepet bij handhavingstaken. Burgers wachten niet tot beleid of draaiboeken om met burgers samen te werken zijn uitgekristalliseerd. De duizenden WhatsApp-buurtgroepen in Nederland zijn een goed voorbeeld van Do It Yourself Policing. Buurtbewoners vormen samen met de wijkagent en soms ook gemeente een barrière tegen criminelen. In het rapport [Worldwide Mapping of Best Practices and Lessons Learnt](#) zijn vele internationale voorbeelden van Do It Yourself Policing te vinden.

Burgeropsporing, burgerhandhaving, burgerhulpverlening, burgertoezicht ... ? Burgers die eerste hulp verlenen, iemand staande houden of eerste hulp bij opsporing leveren door alvast online sporen veilig te stellen. Het zijn voorbeelden van werkvoorbereiding door burgers die zeer waardevol kunnen zijn. Daarna nemen professionals de zaak over. Burgers bieden een overschot aan denkkracht en capaciteiten die door de politie nog onvoldoende worden benut.

In het in oktober 2017 gepresenteerde programma ter verbetering en vernieuwing van opsporing en vervolging, omarmt de politie deze toenemende rol van burgers (zie ook het rapport [Handelen naar Waarheid](#), dat een belangrijke start betekende voor het Programma

Herijking Opsporing). Onderzocht wordt hoe de nieuwe, gerechtvaardigde, verwachtingen van burgers waargemaakt kunnen worden. Samenwerking wordt gefaciliteerd door sociale media en webcare, maar ook met apps waarmee burgers zelf kunnen opsporen in geval van bijvoorbeeld een vermissing, autodiefstal of woninginbraak. <<

Europees project

Het onderzoeksproject MEDI@4SEC brengt de kansen en bedreigingen in kaart die nieuwe communicatietechnologieën teweegbrengen voor de veiligheid en veiligheidsinstanties. Dit artikel is het eerste van 6 artikelen over specifieke thema's binnen dit onderwerp: 1) Do It Yourself (DIY) Policing; 2) Rellen en massabijeenkomsten; 3) Dagelijks politiewerk; 4) Dark Web; 5) Trolling en; 6) Innovatieve marktoplossingen. Lees ook het inleidende [artikel](#) in Secondant over de kansen van nieuwe communicatietechnieken voor justitie en politie. Meer informatie over MEDI@4SEC is te vinden op de [projectwebsite](#). Hier zijn ook de volledige onderzoeksrapporten te downloaden zodra deze openbaar zijn.

Arnout de Vries en Carlijn Broekman zijn werkzaam bij TNO. Zij zijn bereikbaar voor vragen en discussie via e-mail: arnout.devries@tno.nl en carlijn.broekman@tno.nl.

DEEL

[NAAR HOME](#)

REDACTIE

Lees meer over de:

- **redactieraad**
- **kernredactie**
- **redactie CCV**

OVER SECONDANT

Secondant is een vaktijdschrift over criminaliteitspreventie en maatschappelijke veiligheid. Secondant biedt praktijkgerichte informatie over projecten, onderzoeken en trends.

Lees meer over **Secondant**.

SCHRIJVEN VOOR SECONDANT

Voor auteurs die kopij willen aanbieden aan Secondant, zijn auteursrichtlijnen beschikbaar. Artikelen, bijdragen en/of reacties kunnen in overleg met de redactie worden geplaatst op het onlineplatform. Lees de **auteursaanwijzingen**.

ARCHIEF

- **Archief Artikelen**
- **Archief Magazine**

CCV centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid

Bij de redactie van Secondant zijn deskundigen betrokken van het ministerie van Veiligheid en Justitie, gemeenten, politie en Openbaar Ministerie, universiteiten en hogescholen, en veiligheidspartners zoals kennisinstellingen.